

Эрдолатова Н.

**СУЛТАН ИБРАИМОВ: КАДРЛАРДЫ ТУУРА ТАРБИЯЛАП ӨСТҮРҮҮДӨ
ЖАНА КОРРУПЦИЯ МЕНЕН КҮРӨШҮҮДӨГҮ РОЛУ**

Эрдолатова Н.

**SULTAN IBRAIMOV: ПРАВИЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ПЕРСОНАЛА
И РОЛЬ В БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ**

Erdolatova N.

**SULTAN IBRAIMOV: PROPER TRAINING AND DEVELOPING OF STAFF
AND THE ROLE OF FIGHTING WITH CORRUPTION**

УДК: 958.43

Бул макалада автор кадрларды туура тарбиялап өстүрүүдөгү жана коррупция менен күрөшүүдөгү Султан Ибраимовдун ролун көрсөтөт.

In this article the author shows the role of Sultan Ibrahimov how to educate and train staff and to fight with corruption.

С.Ибраимовдун кадрларды туура тарбиялап өстүрүүгө кошкон салымы чоң. Көптөгөн макалаларда ал жөнүндө айтылып, эскерилип жүргөндүгү баарыбызга маалым. Ошондой эле С.Ибраимов өзүнүн докладдарында да ал тууралуу бир эмес бир нече жолу айткандыгы гезиттерге жарыяланган докладдарынан көрүнүп турат. Сөзүбүз куру болбос үчүн бир нече мисалдарды келтире кетүүнү туура көрдүк. “Кадрлар менен иштөөнү жакшыртуу - мындан аркы ийгиликтердин залогун” аттуу докладдында: “Эгерде биздин кадрлар, жетекчилер жана инженер-техник кызматкерлер азыркы талаптын деңгээлинде болуп, колдо болгон бардык мүмкүнчүлүктөрдү жана резервдерди билгичтик менен пайдаланган болушса, анда өнөр жайын өнүктүрүүдөгү бул ийгиликтер алда канча жогору болот эле” - деген оюн айтат. Демек, ошол убакта жаңы өнүгүп келе жаткан аймакта жогорку классификациялуу кадрлардын жетишсиздигинен улам өнөр жайды өнүктүрүүдөгү көрсөткүчтөр ойдогудай болбой жаткандыгын айтып жаткандай.

Азыркы убактагыдай эле кадрларды кызматка алууда тууганчылдык, жердешчилик сыяктуу терс көрүнүштөрдүн ошол кезде эле пайда болгондугу С.Ибраимовдун төмөндөгү пикиринен көрүнүп турат: “Айрым партиялык комитеттер жана курулуш тресттеринин жетекчилери кадрларды тандоодо жана тарбиялоодо алардын иш жөндөмдүүлүктөрүнө жана билим деңгээлине көңүл бөлүшпөйт. Натыйжада жетекчи кызматкерлердин алмашууларына аябай жол коюлат. Алсак “Ошстрой” трестинде төрт жарым жылдын ичинде начальниктер 24 башкы инженерлер 27 жолу алмашылган. Башка инженердик - техникалык кызматкерлерден болсо алардын жалпы санынын үчтөн бир бөлүгүнөн көбүрөөгү алмашкан”. Демек, иш жөндөмдүүлүгү начар кадрларды тандап алган жетекчилерге алар менен иш алып баруу бир топ кыйынчылык, тоскоолдуктарды алып келгенден улам кадрларды кайра-кайра алмаштырууга туура

келген.

Ошондой эле С.Ибраимов тейлөө сферасындагы кадрлардын ишине бөтөнчө көңүл буруу зарыл экендиги жөнүндө токтолгон. “Мына ушул тармакта эмгекчилердин муктаждыктарына жана талаптарына туура эмес карагандыктын фактыларын, мыйзамдуулукту бузгандыктын, көз боёмочулуктун, ашыкча чыгаша жана уурдап жок кылуучулардын фактылары орун алган.

Айрыкча мамлекеттик соода тармагында текшерүү жана инвентаризация убагында бири - бирине жардам кылып карыздан куткаруу фактылары четтетиле элек. Мына ошондуктан ашыкча чыгашалардын жана уурдоолордун фактылары көп убакка чейин ачылбай калат” - деп соода тармагында иштеген замандаштарынын да коррупциядан алыс эместигин баса белгилейт. Андан тышкары тамак-аш өнөр жай ишканаларында дагы кадрлардын билимсиз жана тажырыйбасыз болуп жаткандыгынан улам чыгарылган продукциялардын начар сапатта чыгып жаткандыгы да көйгөйлүү маселелердин бири экендигине токтолгон. “Тамак-аш өнөр жай ишканаларында кадрлар менен иш алып баруу үстүртөдөн жүргүзүлүп жатат. Көп ишканалардын жетекчилери жана инженердик составдары чыгарылган продукциянын сапатын жакшыртуу маселесине начар көңүл бурушат. Кийинки эки жыл ичинде гана жеңил өнөр жай ишканаларында чыгарылган продукциянын сапатысыз болгондугу үчүн 95 миң сом суммасында айып салынган. Бул жерде 120 миң сомдук уурдап жок кылуулардын фактысы катталган. Ош областынын партиялык уюмдары продукциянын сапатын мындан ары жакшыртуу маселесине зор көңүл буруп жатышат. Тогузунчу беш жылдыктын мезгилинде областын өнөр жайлары керектөөчүлөрдүн талабына жооп бере турган буюмдарды көбүрөөк чыгара баштады. Ошентсе да, керектөөгө зарыл болгон бир катар буюмдардын жана товарлардын айрым түрлөрүн чыгаруу азыркы учурдун талабына жооп бербейт. Трикотаж, бут кийим, мебель, консерва, тигилүү кийим жана нан продукцияларынын сапаты жана ассортиментти боюнча адилеттүү сындар коюлууда” - деп кадрларды тарбиялоо жана сактап калуу маселесинде, айрыкча, профессионалдык - техникалык окуу жайларынын маанилүү экендигине орто жана жогорку окуу жайларын бүтүрүшкөн жаш куручуларга тийиштүү

көңүл буруу керек экендигин баса белгилеп кеткен. Алсак, ар бир райондун билим берүү бөлүм башчыларынын иштеген иштерине көңүл буруп, кадрларды туура тарбиялоодо кесиптик окуу жайлар менен катар эле мектептин да орду чоң экендигин түшүндүрүүгө аракет кылган. Ошол себептен билим берүү мекемелеринин ишмердүүлүгүн жакындан көзөмөлдөп турган. Аталган докладында да ушул элге билим берүүдөгү айрым маселелерге токтоло кеткен: «Жолдош Фарманкулов көп жылдар бою Ала-Бука райондук элге билим берүү бөлүмүнүн башчысы болуп иштеп келген. Бирок, ал элге билим берүү маселесине начар көңүл бурган. Мугалимдин тез-тез алмашууларына жол берген. Көп сабактарды адистиги жок мугалимдер жүргүзүшкөн. Айрым мугалимдер моралдык жактан жарамсыз жүрүштуруштарга өтүшкөн. Мына ушул кемчилдиктерге жол бергендиги жана кызматкерге татыксыз жүрүштурушу үчүн ал кызматынан алынды. Алай, Фрунзе, Ноокат жана башка райондордун мугалимдеринин арасында туура эмес жүрүштуруштун жана хулигандык көрүнүштөрдүн фактылары орун алган.

Алай районундагы мугалим Үсенбековдун жүрүштурушу адамдын кыжырын келтирет. Анткени, ал аялын жана балдарын системалуу түрдө кордоп келген. Анын аялы жырткычтарча сабап уруунун кесепетинен мэси козголуп, ооруканага жеткирилген. Анын балдары да катуу ооруп калышкан. Жогорку билимдүү мугалим эски феодал катары оорулуу аялын үч баласы менен үйдөн кууп чыгып, аларды эч кандай жардамсыз калтырган. Бирок, Үсенбековдун үй-бүлөсүндөгү мындай нормалдуу эмес абал коомчулуктун кыжырын келтирген эмес. Райондук элге билим берүү бөлүмү, административдик жана партиялык органдар бул иште таң каларлык позицияда калышкан. Анткени, алар аны хулигандык кылгандыгы үчүн кылмыш жоопкерчилигине тартуунун ордуна, чектен чыккан бул «интеллигентке» боорукердик көрсөтүүгө өтүшкөн.

Оштогу советтик соода техникумунун мурдагы директору Г.Касымов көп мезгилге чейин финансалык – чарбалык тартипте бузуп келген. Окуучуларды кабыл алуунун эрежесин бузууга жол койгон. Өзүнө жакпаган адамдарды куугунтукка алаган. Техникумда адамды алдоо, кошоматчылык кылуу жана жагынуу абалы түзүлгөн. Айыптуулар жазаланды жана кылмыш жообуна тартылды. Бирок партиянын Ош шаардык комитети мындай туура эмес абалды көпкө чейин көз жаздымында калтыргандыгы өкүнүчтүү.

Областык, райондук жана шаардык билим берүү бөлүмдөрүнүн жетекчилери мындай көрүнүштөргө каршы чечкиндүү күрөш жүргүзүшү, советтик педагогиканын талаптарын орундатуу жана ар бир коллективде жакшы абалды түзүү үчүн мугалим кадрларды жоопкердүүлүк сезимин жогорулатуу боюнча пландуу иштерди жакшы жолго коюулары керек» деген пикирин айтат. Демек, кадрлардын билим деңгээлине гана эмес алардын адеп-ахлагына дагы абдан көңүл бургандыгы жогорудагы пикир-

лерден билинет.

Ал эми *коррупция менен күрөшүү, паракорлукту жоюу* үчүн дагы көп аракет кылгандыгы анын бир топ сөздөрүнөн жана замандаштарынын пикиринен көрүнүп турат. Ошол эле докладында: «1971-жылы ар кандай себептер менен шаарлардын 5 башкы врачы, райондордун 10 башкы врачы жана 8 санэпидстанциялардын башкы врачтары алмашылган. Жетекчи кызматкерлердин мындай көп алмашылышын нормалдуу деп эсептөөгө болбойт» - деген оюн айтат. Жетекчи кызматкерлердин тынымсыз алмашышынын бирден-бир себеби болуп коррупция, тактап айтканда пара берүү менен кызмат ордун сатып алуулар эсептелет. Азыркы күндө да өсүп-өнүккөн бул көрүнүш мындан көп жыл мурун эле тамыржаа баштагандыгын бул пикирлерден байкаса болот. Андан тышкары мамлекеттин казынасына кол салуу жөнүндө дагы ошол кездерде эле фактылар болгондугун С.Ибраимовдун докладынан кездештиребиз: «Ош, Таш-Көмүр, Сүлүктү шаардык, Алай, Араван, Өзгөн райондук ооруканаларында көп ашык чыгымдар жана уурдоочулук кылуу, финансылык тартипте бузуу фактылары да бизди тынчсыздандырат.

1973-жылы Сүлүктү шаардык ооруканасынын аптекасында ири суммадагы уурдап жок кылуулардын бети ачылып, айыптуулар жоопкерчиликке тартылган болуучу. Бирок азыр жаңы иш козголуп, Сүлүктү ооруканасынын башкы врачы Максимбеков айрым кызматкерлер менен бирдикте бир катар жылдар бою акча каражаттарын өз керектөөлөрүнө жумшап келишкен. Алардын өз пайдаларына сиңирген акчасы 5,5 миң сомдон ашкан. Бул каражаттар айыптуулардын эсебинен калыбына келтирилип, өздөрү жазаланды. Бирок, саламаттыкты сактоо бөлүмү медициналык мекемелерде мындай караниеттиктерге жана уурдап жок кылууларга жол коюга тийиш эмес эле»

Жыйынтыктап айтканда, коомдук ишмер С.Ибраимовдун коррупция менен күрөшүү жана кадрларды туура тарбиялап өстүрүүдөгү ролу жөнүндө айта берсек түгөнгүс. Чакан макаланын ичине анын баарын батыруу, ар тараптан ачып берүү мүмкүн болбогондуктан азыноолак гана маалымат берип кетүүгө аракет кылдык. С.Ибраимовдун ишмердигиндеги жетишкендиктер жана андагы өзгөчөлүктөр тууралуу кийинки илимий эмгегибизде толугураак, кенен маалымат берип кетүү биздин негизги максаттарыбыздан деп эсептейбиз.

Адабияттар:

1. Ибраимов С. Кадрлар менен иштөөнү жакшыртуу-мындан аркы ийгиликтердин залогу/Кыргызстан КП Ош обкомунун биринчи секретарынын доклады//Ленин жолу (Ош), 1975.-4-нояб.-2-б.
2. Ибраимов С. Кадрлар менен иштөөнү жакшыртуу-мындан аркы ийгиликтердин залогу/Кыргызстан КП Ош обкомунун биринчи секретарынын доклады//Ленин жолу (Ош), 1975.-4-нояб.-4-б.

Рецензент: к.и.н., доцент Молдокасымов К.С.